

SUOMEN MERIHISTORIALLINEN YHDISTYS
Sjöhistoriska Föreningen i Finland ry

JÄSENTIEDOTE 1 – 2022

**Valtakunnalliset 11. Merihistorian päivät
järjestetään verkkotapahtumana 18. -19.3.2022**

Etänä toteutettavat Merihistorian päivät mahdollistavat kaikille avoimen ja ilmaisen verkkotapahtuman, vaikka fyysinen tapahtuma onkin valitettavasti peruttu. Tiedossa on paljon kiinnostavaa ohjelmaa, jota voi seurata etäyhteydellä mistä vain. Tapahtumaa isännöi Rauman merimuseo yhteistyössä Suomen merihistoriallisen yhdistyksen ja Suomen meriarkeologisen seuran kanssa.

Päivien teemana on tänä vuonna "Biografia – ihmiset ja esineet". Kansainvälisenä keynote-puhujana on professori Stig Tenold (NHH Norges Handelshøyskole), jonka tutkimusaiheita ovat muun muassa merenkulun logistiikka, taloushistoria ja merihistoria.

Monipuolisesta esitelmäkattauksesta löytyy aiheita niin merihistoriallisista kuin meriarkeologisista teemoista kiinnostuneille. Tapahtuman yhteydessä pääsee myös virtuaalivierailulle Rauman merimuseon "Merenkulkijat poikkeusoloissa" -näyttelyyn, joka avataan Merihistorian päivien yhteydessä. ➔

Ohjelma (Huom. Muutokset ovat mahdollisia.)

Perjantai 18.3.

9:15-9:45 "Aamukahvit"

Videostriimaus ja teksti-chat avataan

9:45-10:15 11. Merihistorian päivien avaus

Suomen merihistoriallisen yhdistyksen puheenjohtaja Sari Mäenpään ja Rauman kaupunginjohtaja Esko Poikelan tervehdykset

10:15-11:00 Keynote: Suolantuoksua biografioissa –merestä ja merenkulusta maalta käsin

Pirita Frigren, Turun yliopisto

11:00-11:15 tauko

11:15-12:15 Henkilöhistoria

Leena Sammallahti: Anna ja Jalmari Varjosen kirjeenvaihto sosiaalisten suhteiden heijastajana

Anne Heimo: Merimiehen päiväkirja?

12:15-13:15 tauko

13:15-13:45 Virtuaalivierailu: Marela

Laivanvarustaja Gabriel Granlundin koti Marela on Rauman museon yksikkö

13:45-14:30 Keynote

Stig Tenold, Norges Handelshøyskole

14:30-15:30 Taloushistoria

Jan-Erik Engren & Kristin Ilves: The emergence of the 19th century Ålandic peasant yacht

Sari Turkkila: Kämpistä koronaan, 100 vuotta merilogistiikan palveluksessa

15:30-15:45 tauko

15:45-17:15 Yhteiskunnalliset vaikuttajat

Yrjö Kaukiainen: Trunsön klaani

Tapio Bergholm: Mauno Koivisto ja Suomen talvisatamien työvoimakysymys vuosina 1950-1951

Lauri Kaira & Aaro Sahari: Henrik Ramsayn yhteiskunnalliset verkostot – Talvimerenkulkua ja vapaa-ajanpurjehdusta *Lauantai 19.3.*

9:30-10:00 "Aamukahvit"

Videostriimaus ja teksti-chat avataan

10:00-10:45 Keynote: Hylkybiografian alku vai loppu? – Meriarkeologisen seuran tarkkuusinventointien tuloksia
Markku Luoto, pj, Meriarkeologinen seura

10:45-11:00 tauko

11:00-12:30 Hylt

Mikko Huhtamies: Strandad och sönderslagit – merenkulun haasteita 1700-luvun Suomenlahdella

Laura Seesmeri: Vedenalainen kulttuuriperintö ja oma merimuseo paikallisidentiteetin rakentajana

Yrjö Kaukiainen: päivitys Borstö l:stä Lyypekin kaupunginarkiston tietojen valossa

12:30-13:30 tauko

13:30-14:00 Virtuaalivierailu: Merimiehet poikkeusoloissa Rauman merimuseon uusi teemanäyttely

14:00-15:00 Merenkulku ja yhteiskunta

Jari Ojala: Merityön lainsäädännön kansainvälinen valmistelu 1900-luvun ensivuosina

Henri Hannula: Lähettiläs Christiaan Constantijn Rumpf Alankomaiden kauppaintressien edistäjänä 1600-luvun lopun Ruotsissa

15:00-16:00 Paneelikeskustelu: Mistä meillä pitäisi puhua? Osallistujat ilmoitetaan myöhemmin.

Ilmoittautumisohjeet, mahdolliset ohjelmamuutokset ja linkki tapahtumaan löytyvät Rauman merimuseon verkkosivuilta osoitteesta: <https://rmm.fi/info/projektit/mhp2022/>

Seuraa myös Rauman merimuseon Facebook-sivuja: <https://www.facebook.com/Raumanmerimuseo>

Kirjatarjous merihistoriallisen yhdistyksen jäsenille

Loistouutisia lukemisen nälkäisille jäsenillemme: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura tarjoaa yhdistyksen jäsenille 30 %:n alennuksen merikirjoistaan. Edun saa verkkokaupassa (<https://kirjat.fnlit.fi/>) käyttämällä ostoskorissa kampanjakoodin MERIHISTORIA2022 sekä kirjakauppa Tiedekirjan myymälässä (Snellmaninkatu 13, Helsinki) mainitsemalla kassalla olevansa yhdistyksen jäsen. Tarjous on voimassa 30.6.2022 asti.

Laatokka — Suurjärven kiehtova rantahistoria, Lahtenmäki, Maria, 2021

Muutoksen tyrskyt ja kotirannan mainingit — Kulttuurisia näkökulmia merentutkimukseen, Kouri, Jaana; Räsänen, Tuomas; Tynkkynen, Nina, 2020

Merimiestatuoinnit, Helsenius, Mikko; Ruotsalainen, Jari, 2020

Onnettomuus ja onni — Kauppalaivojen haaksirikot ja pelastustoiminta Itämerellä 1600-1800-luvuilla, Huhtamies, Mikko; Granqvist, Juha-Matti, 2019

Aarrelaivat ja harhatulet — Turunmaan ulkosaaristo 1700-luvulla, Kaukiainen, Yrjö, 2018

Saaristolaisia — Elämä, arki ja vanhemmuus laivuriperheen kirjeenvaihdossa, Keravuori, Kirsi, 2017

Ulos maailmaan! — suomalaisen merenkulun historia, Kaukiainen, Yrjö, 2008

Meri on meidän peltomme — Lavansaari ja sen merenkulun talonpoikaispurjehduksen kukoistuskaudella, Piispa, Heikki, 2003

Merihistoriaan liittyvät kirjat löytyvät koottuna osoitteessa <https://kirjat.fnlit.fi/sivu/merihistoria/>

Terveisiä museomaailmasta

LÄHESTYVÄ HORISONTTI-kirjan julkaisuseminaari Forum Marinumissa 31. maaliskuuta klo 12:15-16:00

Tervetuloa Lähestyvä horisontti-kirjan julkaisuseminaariin! Forum Marinumin julkaisemassa teoksessa horisontissa siintävät saaristot, haaksirikot, merieläimet ja risteilylaivat. Kirjassa tarkastellaan jättiläiskalmareita, merimetsoja ja muita merieläimiä ihmisen tuhoisan toiminnan kohteina. Teos haluaa herättää lukijoita miettimään ihmisten vaikutusta meriympäristöön ja toisaalta meren vaikutusta kulttuuriperintöön. Teoksessa kuvataan myös merimuseoiden sekä saaristolaisien ja kalastajien tapoja hyödyntää merta tiedollisena, tarinallisena ja jopa esteettisenä resurssina. Teos esittelee myös arvioita koronapandemian seurauksista merielinkeinoille, erityisesti risteilyteollisuudelle.

Tilaisuus järjestetään Forum Marinumin auditoriossa osoitteessa Linnanpuomi, Linnankatu 72, 20100 Turku. Tapahtuma on maksuton ja kaikille avoin.

klo. 12:15 Tervetuloa! Forum Marinumin toimitusjohtaja Tapio Maijala. Auditorio Ruuma, Linnanpuomi-rakennus.

klo 12:20-14:45 (lopettamisaika arvio) Paneelikeskustelu Lähestyvä horisontti-kirjan teemoista. Keskustelemassa kirjan kirjoittajat FT Otto Latva, FT Laura Seesmeri, FM Jouni Mustonen, TkT Marjo Keiramo ja KTT Salla Siivonen. Paneelin juontaa kirjan toimittaja PhD Sari Mäenpää Forum Marinumista.

klo 14:45-15:00 Forum Marinumin valokuvaaja Jorma Kontio esittelee kirjan kuvitusta.

klo 15:00-15:15 TAUKO

klo 15:15-15:30 Professori, meribiologi Erkki Leppäkoski (ÅA) ➔

perehdyttää tulokaslajeihin 40 000+-näyttelyssä. Linnanpuomi-rakennus.

15:30-vapaata tutustumista 40 000+-näyttelyyn.

Kirja on saatavilla Trafiikki Ry:n verkkokaupassa osoitteessa https://webshop.trafiikki.fi/forum_marinum.

Tapahtuma järjestetään koronarajoitusten niin salliessa. Lisätietoja Sari Mäenpää, sari.maenpaa@forum-marinum.fi.

Uusia Tietoherkku-esitelmää Merikeskus Vellamossa

Ke 9.3 klo 17 Tietoherkku. FT, komentaja evp Erkki Sinivaara: Mustaa merta itäisellä Suomenlahdella – tapaus Antonio Gramsci.

Itämeri on maailman vilkkaimmin liikennöityjä merialueita. Toisin kuin monet maailman meristä, se on vielä säästynyt vakavilta öljyonnettomuuksilta. Paikallisia onnettomuuksia on kuitenkin sattunut.

Yhden Suomenlahden suurimmista öljypäästöistä aiheutti neuvostoliittolainen tankkeri Antonio Gramsci. Alus ajoi karille Porvoon loiston edustalla helmikuussa 1987.

Esitelmä pohtii, millainen ilmiö Antonion Gramscin öljypäästö oli, miksi se sai suuren huomion julkisuudessa ja mitä onnettomuudesta seurasi.

Esitelmän pitää filosofian tohtori, komentaja evp Erkki Sinivaara.

Esitys lähetetään suorana verkossa keskiviikkona 9.3.2022 klo 17, ja tallenne tilaisuudesta on katsottavissa jälkikäteen Merikeskus Vellamon YouTube-kanavalla kahden viikon ajan. Katsojilla on mahdollisuus esittää esitelmän aikana kysymyk-

siä kirjoittamalla ne YouTube-kanavan keskustelukenttään. Tilaisuuden lähetyks ja tallenne löytyvät osoitteesta

<https://www.youtube.com/user/MerikeskusVellamo>

Ke 6.4. klo 17-18 Tietoherkku. Riikka Alvik. Mereen kadonneita laivoja.

Suomenlahdella purjehtivat kauppa-alukset kuljettivat 1700-luvulla tonneittain siirtomaissa tuotettua sokeria, kahvia, väriaineita ja metalleja sekä erilaisia eurooppalaisia tuotteita pohjoisen Itämeren suuriin satamakaupunkeihin. Haaksirikkoja sattui vuosittain, toisinaan yhden myrskyn aikana useitakin. Niiden seurauksena meren pohjaan päätyivät laivojen mukana myös niiden lastit, laivan käyttötavarat ja mukana olleiden ihmisten henkilökohtaiset tavarat, pahimmillaan myös ihmiset itse. Tässä esitelmässä kerrotaan aiemmin St. Mikaelina tunnetun Borstö I –hyllyn ja Jussarön salmeen uponneen Jussarö II –hyllyn löydöistä sekä maailmasta niiden taustalla.

Esitelmän pitää intendentti, meriarkeologi Riikka Alvik Museoviraston Kulttuuriympäristöpalveluista. Esitystä voi seurata suorana verkossa Merikeskus Vellamon YouTube-kanavalla ja tallenne esitelmästä on katsottavissa kahden viikon ajan.

Lisätietoa tulevista Tietoherkkuista ja muista tapahtumista Merikeskus Vellamossa löydät sivulta:

<https://www.merikeskusvellamo.fi/tapahtumat/>

Luentosarja ja uusi näyttely Rauman merimuseossa

Merenkulkijat poikkeusoloissa: Luonnonmullistuksia, sotia ja passipulmia

Maaliskuussa 2022 avattavan Merenkulkijat poikkeusoloissa -näyttelyn yksittäisiä teemoja avataan luentosarjassa yhteistyössä Rauman kansalaisopiston kanssa. Luennot ovat merimuseon Päivystävän Museon vuorojen ohjelmaa maaliskuu-toukokuussa 2022.

13.4.2022 klo 17:30-18:30 Museonjohtaja Anna Meronen kertoo luentoillalla, millaisten monenlaisten poikkeusolojen keskelle suomalaiset merenkulkijat ovat työnsä vuoksi joutuneet. Kuulemme niin uudessa näyttelyssä esitellyistä henkilöistä ja tapahtumista kuin muistakin luonnonmullistusten, sotien ja passipulmien merimiehille aiheuttamista haasteista.

25.5.2022 klo 17:30-18:30 Merenkulkijat poikkeusoloissa: Piikkilankahotelli Mansaarella-luennossa amanuenssi, FT Mikko Aho kertoo toisen maailmansodan aikana Mansaaren leireille internoiduista suomalaisista merimiehistä. Leirejä oli perustettu lomakohteen hotelleihin, matkustajakoteihin ja yksityiskoteihin. Olosuhteet leirillä olivat kuitenkin kaukana lomailusta. Kuulemme saarella olleiden merimiesten kokemuksista.

*Limisaumaveneet ovat keskeinen osa suomalaista kulttuuriperintöä.
Kuva: Constantin Grünberg, Helsingin kaupungin museo, CC BY 4.0.*

Pohjoismainen limisaumaveneperinne Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon

Aineettoman kulttuuriperinnön hallitustenvälinen komitea on nimennyt 14.12.2021 pohjoismaisen limisaumaveneperinteen Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Myös kaustislainen viulunsoitto tullaan nimeämään luetteloon Suomen toisena kansallisena kohteena. Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloissa on jo yli 600 kohdetta eri puolilta maailmaa. Suomessa sopimuksen toimeenpanosta vastaa Museovirasto, joka myös koordinoi hakemusprosesseja.

Kyseessä on ensimmäinen yhteispohjoismainen monikansallinen hakemus, jossa mukana ovat myös Ahvenanmaa ja Färsaaret. Hakuprosessia on koordinoinut Norja. Hakemuksen taustalla on parisataa alan toimijaa: veneenveistäjiä, ➔

yhdistyksiä, museoita ja koulutustahoja. Myös suomalaiset puuvenetoimijat yhdistivät voimansa ensimmäiseen yhteis-pohjoismaiseen Unesco-hakemukseen.

Nimeäminen antaa tunnustusta pohjoismaiselle käsin tekemisen perinteelle, sen taitajille sekä puuveneperinteen turvaamiselle pohjoisilla alueilla. Hakemusprosessi on käynnistänyt jo monenlaisia hankkeita perinteen puolesta eri puolilla pohjolaa.

”Unescon listaus antaa tunnustusta pohjoismaiselle käsin tekemisen perinteelle sekä puuveneperinteen turvaamiselle pohjoisilla alueilla. Limisaumaisten veneiden kautta tulee näkyväksi Pohjoismaiden yhteinen historia, josta nyt voidaan kertoa koko maailmalle. Tämä on hieno pohja yhteistyölle”, hakemusprosessia yhteisöjen puolella koordinoanut puuveneaktiivi Bosse Mellberg sanoo.

Rannikkokulttuurin ja merenkulun kulttuuriperintöä

Limisaumainen puuvene on erityinen pohjoismainen venetyyppi ja niitä on rakennettu Suomessakin tuhansien vuosien ajan. Puuveneillä on ollut suuri merkitys merenkululle kaikissa Pohjoismaissa, ja ne ovat yhdistäneet ihmisiä rannikolta rannikolle sukupolvien ajan. Limisaumaveneperinne on keskeinen osa suomalaista ja pohjoismaista kulttuuriperintöä ja rannikkokulttuuria.

Limisaumavene on Suomessa koko kansan perinnettä: mökkirannoilta löytyy satoja tuhansia limisaumaisia puuveneitä, joilla soudetaan, purjehditaan ja kalastetaan. Toisaalta ammattiveistäjiä löytyy Suomesta vain noin 50. Pitkällä aikavälillä sekä veneenrakennustaito että veneiden käyttötuntemus voivat olla vaarassa. →

”Veneenrakennustaidon osaaminen on turvattava jatkosakin. Hyvin rakennettu puinen limisaumavene on kevyt, hyväkulkuinen ja ekologinen. Veneet ovat kuitenkin aina muuttuneet ajassaan. Unescolta saatu tunnustus on omiaan tukemaan tämän arvokkaan kulttuurihistoriallisen perinnön säilyttämistä ja ennen kaikkea kehittämistä”, sanoo Suomen puuveneveistäjien puheenjohtaja Jari Vanhatalo.

Kansainvälisiä uutisia

Ruotsalainen replikalaiva Götheborg seilaa jälleen! Replika Ruotsin Itä-Intian kauppakomppanian samannimisestä 1700-luvulla seilanneesta laivasta oleva Götheborg on maailman suurin puinen merikelpoinen purjelaiva ja aiheuttaa takuuvarmaa ihastusta maailman satamissa ensi kesänä. Viisitoista vuotta sitten Götheborg seilasi esikuvansa reittiä seuraten Aasiaan ja tänä kesänä matka alkaa jälleen.

Varsinainen Aasian matkan reitti kulkee muun muassa Lontoon ja Lissabonin kautta Suezin kanavan läpi aina Singaporeen ja Shanghaihin asti. Matkan tahti on perinteikkääseen tapaan hidas ja kestää loppuvuoteen 2023 saakka.

Götheborgin kotisatama on Göteborgin kaupungissa Erikssbergin laiturissa ja alukseen pääsee vierailemaan viikonloppuisin. Alus osallistuu myös kansainväliseen Bremerhavenin meripäivät- tapahtumaan elokuussa 2022. Lisätietoa aluksesta, sen rakentamisesta, kunnossapidosta ja aluksella työskentelemisestä löytyy sen englanninkielisiltä kotisivuilta osoitteesta: <https://www.gotheborg.se/> sekä aluksen facebook-sivuilta.

Suomen merihistoriallisen yhdistyksen hallitus vuonna 2022

Puheenjohtaja

PhD Sari Mäenpää, pj@smhy.fi, 040 656 9672

Varapuheenjohtaja

FT Aaro Sahari, aaro.sahari@gmail.com, 040 5926206

Sihteeri

Opiskelija Anna Jaskari, sihteeri@smhy.fi

Tiedottaja

Tohtorikoulutettava Anni Shepherd, tiedotus@smhy.fi

Jäsens sihteeri

FM Vilma Lempiäinen, jaset@smhy.fi, 040 865 4681

Taloudenhoitaja

FT Tuomas Räsänen, taloudenhoitaja talous@smhy.fi

Jäsenet

FT Mikko Aho, aho@rmm.fi

ST Ove Enqvist, enqvist@oktanet.fi

FT Pirita Frigren, pirita.frigren@utu.fi

ST Tom Hanén

FT Kirsi Keravuori, kirsi.keravuori@finlit.fi

VTT Petri Sipilä, petri.sipila@merihistoria.fi

